

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

3. september 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 79/7/EØF — ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring — ulykkesforsikring for arbejdstagere — størrelsen af en éngangsgodtgørelse for varig skade — aktuarmæssig beregning baseret på den gennemsnitlige forventede levetid afhængig af kønnet på modtageren af nævnte godtgørelse — tilstrækkelig kvalificeret tilsidesættelse af EU-retten«

I sag C-318/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Korkein hallinto-oikeus (Finland) ved afgørelse af 7. juni 2013, indgået til Domstolen den 11. juni 2013, i sagen indledt af

X,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), og dommerne J.L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot og A. Arabadjiev,

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: ekspeditionssekretær C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 2. april 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

- X ved asianajaja K. Kuusi
- den finske regering ved H. Leppo, som befuldmægtiget
- den græske regering ved E.-M. Mamouna og M. Tassopoulou, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved D. Martin og I. Koskinen, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 15. maj 2014, afsagt følgende

* Processprog: finsk.

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4 i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979 L 6, s. 24).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem X og social- og sundhedsministeriet (herefter »ministeriet«) vedrørende tildelingen af en éngangsgodtgørelse, der blev udbetalt som følge af en arbejdsulykke.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Direktiv 79/7 finder i henhold til sin artikel 3, stk. 1, litra a), anvendelse på de lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod bl.a. risikoen for arbejdsulykker.
- 4 Direktivets artikel 4, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

- anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse
- bidragspligt og beregning af bidrag
- beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.«

Finsk ret

- 5 Gennemførelsen af ulykkesforsikringen er en offentlig forvaltningsopgave, som i Finland er tiltroet private forsikringselskaber. Arbejdsgiverne er med henblik på at opfylde forpligtelsen til at sikre arbejdstagernes sikkerhed i forhold til arbejdsulykker forpligtet til at tegne en forsikring hos et forsikringselskab, der er beføjet til at forsikre mod de risici, som er omhandlet i Tapaturmavakuutuslaki (ulykkesforsikringsloven) af 1982, som ændret i 1992 (herefter »ulykkesforsikringsloven«). Omkostningerne ved den lovbestemte forsikring, der er indført på ulykkesområdet, bliver dækket af de af arbejdsgiverne indbetalte forsikringspræmier.
- 6 Godtgørelse for varig skade udgør en af ulykkesforsikringsydelse. Den henhører under den lovbestemte socialsikringsordning. Formålet hermed er at tilkende arbejdstageren erstatning for den skade, der følger af en arbejdsulykke eller en erhvervs sygdom, dvs. for en livslang nedsættelse af den pågældendes funktionsevne.
- 7 Lovens § 14, stk. 1, nr. 1), fastsætter, at der bl.a. skal ske udbetaling af en godtgørelse for varig skade som erstatning i tilfælde af tilskadecomst eller sygdom, der er forårsaget af en arbejdsulykke.
- 8 Ulykkesforsikringslovens § 18b, stk. 1, bestemmer, at godtgørelsen for varig skade efter omstændighederne udbetales som en éngangsydelse eller som en løbende ydelse. I henhold til nævnte artikels stk. 3 beregnes éngangsgodtgørelsen i form af en kapital svarende til størrelsen af godtgørelsen for varig skade, under hensyn til arbejdstagerens alder, efter kriterier, der fastsættes af ministeriet.

9 Ministeriets afgørelse nr. 1662/453/82 af 30. december 1982 om kriterierne for kapitaliseringsværdien af ulykkes- og efterladtepensioner inden for den lovbestemte ulykkesforsikring og kriterierne for udbetaling af en éngangsydelse i stedet for godtgørelse i form af en pension fastsætter de kriterier, som skal anvendes ved beregningen af sidstnævnte godtgørelse.

10 I denne henseende er der i bilaget til afgørelsen fastsat følgende formler:

»Den dødelighed, der skal anvendes, er (TLE-82) med en aldersudskydelse på tre år, dvs.:

$$u_x = 0,0000797 e^{0,0875(x+3)} \text{ (mand)}$$

$$u_x = 0,0000168 e^{0,1000(y+3)} \text{ (kvinde).«}$$

11 De skader, der skyldes kvæstelser eller sygdom, fordeles med henblik på kvantificeringen af den generelle varige skade i 20 trin afhængig af deres lægelige art og alvorsgrad. Størrelsen på den tilkendte godtgørelse står i forhold til skadestrinnet. Erstatningen for de mindre alvorlige kvæstelser og sygdomme, som er omfattet af skadestrinnene 1-10, udbetales altid som en éngangsgodtgørelse. Hvad angår skadestrinnene 11-20 kan de forsikrede vælge mellem en éngangsgodtgørelse eller en livslang månedlig ydelse.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

12 X, der er født i 1953, blev kvæstet ved en arbejdsulykke, der indtraf den 27. august 1991. Vakuutusoikeus (den finske socialret) fastslog ved afgørelse af 18. oktober 2005, at X havde krav på en éngangsgodtgørelse for varig skade i medfør af ulykkesforsikringsloven.

13 Som følge af denne afgørelse fastsatte det kompetente forsikringssselskab ved afgørelser af 16. december 2005 det éngangsbeløb, som skulle udbetales i form af godtgørelse til X, til 4 197,98 EUR inklusive tillæg.

14 X påklagede disse afgørelser, idet han gjorde gældende, at éngangsgodtgørelsen for varig skade skulle beregnes efter de samme kriterier som dem, der er fastsat for kvinder. Ankenævnet i arbejdsulykkesager afslog den 31. august 2006 X's klage. Denne afgørelse blev den 27. maj 2008 stadfæstet af vakuutusoikeus.

15 I en skrivelse af 13. oktober 2008 til ministeriet gjorde X gældende, at det faste beløb, som var blevet udbetalt til ham i form af godtgørelse for varig skade, var blevet fastlagt i strid med de EU-retlige bestemmelser om ligebehandling af mænd og kvinder. X fremsatte derfor krav om erstatning på 278,89 EUR med tillæg af morarenter. Beløbet svarer til forskellen mellem den godtgørelse, som X modtog, og den godtgørelse, som en jævnaldrende kvinde i en sammenlignelig situation ville have fået udbetalt. Ministeriet afslog den 27. maj 2009 at betale det krævede beløb.

16 Den 17. juni 2009 anlagde X sag ved Helsingin hallinto-oikeus (forvaltningsdomstolen i Helsinki) med påstand om, at det pålægges den finske stat at udbetale det omhandlede beløb til ham. Ved afgørelse af 2. december 2010 afviste Helsingin hallinto-oikeus sagen med den begrundelse, at den ikke havde kompetence til at behandle sagen.

17 X iværksatte derefter appel af denne afgørelse for Korkein hallinto-oikeus (den øverste forvaltningsdomstol), som den 28. november 2012 ophævede afgørelsen fra Helsingin hallinto-oikeus.

- 18 Hvad angår realiteten er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt de EU-retlige bestemmelser om ligebehandling af mænd og kvinder, navnlig artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, er til hinder for en national lovgivning, hvorefter beløbet på en lovbestemt social sikringsydelse, der skal udbetales i anledning af en arbejdsulykke, som følge af anvendelsen af aktuarmæssige faktorer baseret på køn er forskellig i forhold til, om modtageren er en mand eller en kvinde.
- 19 Den forelæggende ret har endvidere anført, at såfremt artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning som den, der er omhandlet i den for nævnte ret verserende tvist, rejser spørgsmålet sig om, hvorvidt betingelserne for, at den pågældende medlemsstat ifalder ansvar for tilsidesættelse af EU-retten, er opfyldt.
- 20 Det er på denne baggrund, at Korkein hallinto-oikeus har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 4, stk. 1, i direktiv [79/7] fortolkes således, at den er til hinder for en national retsforskrift, hvorefter der kan tages hensyn til den forskellige forventede levetid for mænd og kvinder som aktuarmæssigt kriterium ved beregningen af de lovbestemte sociale sikringsydelser, der skal udbetales i anledning af en arbejdsulykke, når anvendelsen af dette kriterium bevirker, at den éngangsydelse, der skal udbetales til en mand, er lavere end den, som en jævnaldrende kvinde i en i øvrigt tilsvarende situation ville få?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Foreligger der under denne retssag en tilstrækkelig kvalificeret tilsidesættelse af EU-retten som betingelse for medlemsstatens ansvar, særligt henset til, at
- Domstolen i sin retspraksis ikke udtrykkeligt har taget stilling til, hvorvidt der ved fastsættelsen af ydelser i henhold til de lovbestemte sociale sikringsordninger, der er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7[...], kan tages hensyn til kønsspecifikke aktuarmæssige faktorer
 - Domstolen i dom Association belge des Consommateurs Test-Achats m.fl. (C-236/09, EU:C:2011:100) fastslog, at artikel 5, stk. 2, i [Rådets] direktiv 2004/113/EF [af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser (EUT L 373, s. 37)], der tillader, at der tages hensyn til sådanne faktorer, er ugyldig, men fastsatte en overgangsperiode, inden ugyldigheden indtræder, og
 - EU-lovgiver i direktiv [2004/113] og [i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (EUT L 204, s. 23)] tillader, at der under visse omstændigheder tages hensyn til sådanne faktorer ved beregning af ydelser, der er omfattet af disse direktiver, og den nationale lovgiver på dette grundlag antog, at der ligeledes kan tages hensyn til de omtvistede faktorer for så vidt angår lovbestemte sociale sikringsordninger som omhandlet i den foreliggende retssag?«

Om Domstolens kompetence

- 21 Den finske regering har i retsmødet gjort gældende, at de omstændigheder, der ligger til grund for tvisten, nemlig X's arbejdsulykke, fandt sted i 1991, dvs. forud for Republikken Finlands tiltrædelse af Den Europæiske Union. Selv om den omhandlede éngangsgodtgørelse har til formål at erstatte den varige skade, som blev forvoldt ved nævnte arbejdsulykke, er det alene datoen for denne skades

udløsende begivenhed, som er afgørende med henblik på EU-rettens anvendelighed. På denne baggrund er den finske regering af den opfattelse, at Domstolen ikke har kompetence til at besvare den forelæggende ret.

- 22 I denne henseende bemærkes, at den retsakt, der er genstand for tvisten i hovedsagen, blev vedtaget i 2008 ved vakuutusoikeus' afgørelse. Det er ligeledes ubestridt, at formålet med den godtgørelse for varig skade, som der er tale om, tilsigter at opveje konsekvenserne af X's arbejdsulykke i hele hans levetid.
- 23 Det følger heraf, at genstanden for tvisten i hovedsagen ikke er en situation, der har haft sin fulde retsvirkning inden Republikken Finlands tiltrædelse af Unionen.
- 24 Domstolen har derfor kompetence til at svare den forelæggende ret.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 25 Med henblik på at besvare det første spørgsmål bemærkes indledningsvis, at selv om det er korrekt, at den i hovedsagen omhandlede godtgørelse udbetales af et privat forsikringsselskab, udgør ulykkesforsikringen for arbejdstagere i Finland og kriterierne for tildeling af nævnte godtgørelse en del af de »lovbestemte« ordninger, der sikrer beskyttelse mod risikoen for arbejdsulykker, som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7. Følgelig er den i hovedsagen omhandlede godtgørelse omfattet af direktivets anvendelsesområde.
- 26 Det bemærkes, at artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 for så vidt angår beregningen af de heri omhandlede ydelser bl.a. forbyder enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn.
- 27 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at hovedsagen vedrører fremgangsmåden for beregning af størrelsen på en godtgørelse, der skyldes for en skade som følge af en arbejdsulykke, og som skal udbetales på én gang i form af en éngangsgodtgørelse. Nævnte beregning skal foretages under hensyn til bl.a. arbejdstagerens alder og dennes resterende gennemsnitlige forventede levetid. Ved fastlæggelsen af sidstnævnte faktor tages der hensyn til arbejdstagerens køn.
- 28 Det er ubestridt, at i medfør af fremgangsmåden for beregning af den i hovedsagen omhandlede éngangsgodtgørelse har en kvinde på samme alder som X, og som på samme dato som sidstnævnte har været ude for en identisk arbejdsulykke, der har medført de samme skader, ret til en større éngangsgodtgørelse end den, som X er blevet tilkendt.
- 29 Den finske regering har imidlertid gjort gældende, at en sådan kvinde og X ikke befinder sig i en sammenlignelig situation. Den finske regering har i denne henseende anført, at den ved den nationale lovgivning fastsatte fremgangsmåde for beregning af den erstatning, der udbetales på én gang som godtgørelse for varig skade, er tiltænkt at gøre det muligt at fastsætte størrelsen på denne erstatning på et niveau, der svarer til det samlede beløb på samme godtgørelse i det tilfælde, hvor denne bliver udbetalt i form af en løbende livslang ydelse. Henset til, at den forventede levetid for mænd og kvinder er forskellig, ville anvendelsen af en identisk dødelighedskvotient for begge køn medføre, at den éngangserstatning, som udbetales til en kvindelig arbejdstager, der har været ude for en ulykke, ikke længere svarer til den resterende gennemsnitlige forventede levetid hos den, som modtager ydelsen.

- 30 Den finske regering har præciseret, at det er nødvendigt med en kønsdifferentiering for at undgå at stille kvinder ugunstigt i forhold til mænd. Da kvinder nemlig statistisk har en højere forventet levetid, skal den éngangsgodtgørelse, der har til formål at erstatte den lidte skade i resten af den tilskadekomne persons levetid, være større for kvinder end for mænd. Følgelig foreligger der ikke nogen forskelsbehandling af mænd og kvinder.
- 31 I denne henseende bemærkes, således som generaladvokaten har anført i punkt 29 i forslaget til afgørelse, at en sådan argumentation højst kan begrunde, at der sker en forskelsbehandling af mænd og kvinder ved tilkendelsen af en godtgørelse som den i hovedsagen omhandlede, og ikke at afkræfte, således som den finske regering har erkendt i retsmødet, at der faktisk foreligger en ulige behandling som følge af anvendelsen af bestemmelserne i national ret, for så vidt som disse under identiske omstændigheder fører til forskellige godtgørelser.
- 32 Det må derfor fastslås, at bestemmelserne i den i hovedsagen omhandlede ulykkesforsikringsordning medfører en ulige behandling, der kan udgøre en forskelsbehandling, som er i strid med artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7.
- 33 På denne baggrund skal det afgøres, om denne forskelsbehandling kan begrundes.
- 34 Hvad angår de i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 anførte eventuelle grunde til fravigelse af ligebehandlingsprincippet må det fastslås, at en hensyntagen til en faktor baseret på den resterende forventede levetid hverken er fastsat i direktivets artikel 4, stk. 2, der vedrører bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab, eller i direktivets artikel 7, stk. 1, som gør det muligt for medlemsstaterne fra direktivets anvendelsesområde at undtage et bestemt antal regler, fordele og ydelser med hensyn til social sikring.
- 35 Desuden følger det ikke af ordlyden af artikel 7, stk. 1, i direktiv 79/7, at de heri fastsatte fravigelsesgrunde ikke er udtømmende, og at medlemsstaterne frit kan udforme andre grunde til fravigelse af ligebehandlingsprincippet. Den omstændighed, at en hensyntagen til en sådan faktor ikke er udtrykkeligt forbudt ved dette direktivs bestemmelser, kan ikke fortolkes således, at det er tilladt for den nationale lovgiver at fastsætte denne faktor som beregningselement for en godtgørelse som den i hovedsagen omhandlede.
- 36 Den finske regering har imidlertid gjort gældende, at forskellen på denne godtgørelses størrelse i forhold til den pågældende arbejdstagers køn kan begrundes i den objektive forskel i den gennemsnitlige forventede levetid hos mænd og kvinder. Enhver anden løsning ville medføre, at kvinder, hvis forventede levetid er højere end mænds, ville stilles ugunstigt, idet udbetalingen af éngangsgodtgørelsen har til formål at opveje konsekvenserne af en skade i hele den tilskadekomne persons resterende levetid.
- 37 I denne henseende bemærkes, at desuagtet den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede éngangsgodtgørelse er fastsat ved en ordning, der ligeledes fastsætter ydelser for skader som følge af en arbejdsulykke, der udbetales gennem hele den tilskadekomne persons resterende levetid, kan beregningen af denne godtgørelse ikke foretages på grundlag af en generalisering i henhold til den gennemsnitlige forventede levetid hos mænd og kvinder.
- 38 En sådan generalisering kan nemlig føre til en forskelsbehandling af mandlige forsikringstagere i forhold til kvindelige. Desuden kolliderer en hensyntagen til generelle statistiske data i forhold til køn med en usikkerhed med hensyn til, at en kvindelig forsikringstager altid vil have en højere forventet levetid end en jævnaldrende mandlig forsikringstager, der befinder sig i en sammenlignelig situation.
- 39 Det følger af disse betragtninger, at den i hovedsagen omhandlede nationale ordning ikke kan begrundes.

40 Det første spørgsmål skal derfor besvares således, at artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning, hvorefter der skal tages hensyn til den forskellige forventede levetid for mænd og kvinder som aktuarmæssigt kriterium ved beregningen af en lovbestemt social sikringsydelse, der udbetales i anledning af en arbejdsulykke, når anvendelsen af dette kriterium bevirker, at den éngangsydelse, der udbetales til en mand, er lavere end den, som en jævnaldrende kvinde i en i øvrigt tilsvarende situation ville få.

Om det andet spørgsmål

41 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en tilsidesættelse af artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, såsom den i hovedsagen omhandlede, skal anses for en »tilstrækkelig kvalificeret« tilsidesættelse af EU-retten, hvilket udgør en af de betingelser, der kræves for, at den pågældende medlemsstat ifalder ansvar.

42 Det bemærkes i denne henseende, at Domstolen i præmis 56 i sin dom *Brasserie du pêcheur og Factortame* (C-46/93 og C-48/93, EU:C:1996:79) har præciseret, at de forhold, som den kompetente ret kan være nødsaget til at tage hensyn til, omfatter den tilsidesatte bestemmelses grad af klarhed og præcision, rækkevidden af det skøn, som den tilsidesatte bestemmelse overlader de nationale myndigheder eller EU-myndighederne, den forsætlige eller uagtsomme karakter af den begåede overtrædelse eller det forvoldte tab, undskyldeligheden eller uundskyldeligheden af en eventuel retsvildfarelse samt den omstændighed, at en EU-institutions holdning kan have været medvirkende til undladelsen, vedtagelsen eller opretholdelsen af nationale foranstaltninger eller praksis i strid med EU-retten.

43 Domstolen har ligeledes fastslået, at det i princippet er de nationale retter, der skal anvende betingelserne for, at medlemsstaterne ifalder ansvar for tab, som borgerne er blevet påført på grund af tilsidesættelser af EU-retten, i overensstemmelse med de anvisninger, som Domstolen har givet herfor (jf. dom *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, præmis 210 og den deri nævnte retspraksis).

44 Det følger heraf, at Domstolen ikke kan sætte sin vurdering i stedet for de nationale retters (jf. dom *Brasserie du pêcheur og Factortame*, EU:C:1996:79, præmis 58). Domstolen kan imidlertid give de sidstnævnte anvisninger og retningslinjer for anvendelse af dette princip (jf. dom *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, præmis 100).

45 Hvad angår den foreliggende sag skal tre forhold, hvortil der skal tages hensyn med henblik på at besvare spørgsmålet om, hvorvidt de omhandlede bestemmelser i national ret skal anses for en »tilstrækkelig kvalificeret« tilsidesættelse af artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, fremhæves.

46 For det første har rækkevidden af det i dette direktivs artikel 4, stk. 1, fastsatte ligebehandlingsprincip og fortolkningen heraf endnu ikke været genstand for en dom fra Domstolen. Desuden blev den ovenfor konstaterede tilsidesættelse af EU-retten i forhold til X først konkretiseret i 2008 ved vakuutusoikeus' endelige afgørelse.

47 For det andet har hverken den i hovedsagen omhandlede finske lovgivning eller nogen anden national retsforordning til dato været genstand for et traktatbrudsspørgsmål i henhold til artikel 258 TEUF for en tilsidesættelse af artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7.

48 For det tredje bemærkes, at for så vidt angår retsakter vedtaget af EU-lovgiver til gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder har artikel 5, stk. 2, i direktiv 2004/113 indrømmet medlemsstaterne muligheden for inden den 21. december 2007 at tillade forholdsmæssigt afpassede forskelle i enkeltpersoners præmier og ydelser, hvis anvendelsen af køn er en afgørende faktor ved risikovurderingen, der er baseret på relevante og nøjagtige aktuarmæssige og statistiske data. Desuden

har EU-lovgiver i artikel 9, litra h), i direktiv 2006/54, samtidig med at have fastslået, at et bestemt antal kønsbaserede bestemmelser på området for erhvervstillknyttede sociale sikringsordninger er i modstrid med princippet om ligebehandling, ikke desto mindre i visse tilfælde henført anvendelsen af kønsdifferentierede aktuarmæssige faktorer under fravigelserne til nævnte princip.

- 49 Hvad angår den første af disse bestemmelser har Domstolen den 1. marts 2011 i præmis 32 i dom *Association belge des Consommateurs Test-Achats m.fl.* (EU:C:2011:100) fastslået, at det er i strid med virkeliggørelsen af det formål om ligebehandling af kvinder og mænd, som forfølges med direktiv 2004/113, at tillade medlemsstaterne uden tidsbegrænsning at opretholde en fravigelse til reglen om ikke kønsrelaterede præmier og ydelser, idet Domstolen samtidig har præciseret, at bestemmelsen skal anses for ugyldig, da den er diskriminerende.
- 50 Henset til de ovenstående forhold tilkommer det den nationale ret at fastlægge, om tilsidesættelsen af EU-retten i den foreliggende sag skal anses for »tilstrækkelig kvalificeret«.
- 51 Det andet spørgsmål skal derfor besvares således, at det påhviler den forelæggende ret at vurdere, om betingelserne for, at medlemsstaten ifalder ansvar, er opfyldt. For så vidt angår spørgsmålet, om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning udgør en »tilstrækkelig kvalificeret« tilsidesættelse af EU-retten, skal den forelæggende ret endvidere bl.a. tage hensyn til den omstændighed, at Domstolen endnu ikke har udtalt sig om, hvorvidt det ved fastsættelsen af en ydelse, der udbetales i henhold til en lovbestemt socialsikringsordning, og som er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7, er lovligt at tage hensyn til en faktor baseret på den gennemsnitlige forventede levetid i forhold til kønnet. Den forelæggende ret skal ligeledes tage hensyn til den beføjelse, som EU-lovgiver har indrømmet medlemsstaterne, og som er kommet til udtryk i artikel 5, stk. 2, i direktiv 2004/113 og i artikel 9, stk. 1, litra h), i direktiv 2006/54. Den forelæggende ret skal desuden tage hensyn til, at Domstolen den 1. marts 2011 (C-236/09, EU:C:2011:100) fastslog, at den førstnævnte bestemmelse er ugyldig, idet den er i strid med princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

Sagens omkostninger

- 52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 4, stk. 1, i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning, hvorefter der skal tages hensyn til den forskellige forventede levetid for mænd og kvinder som aktuarmæssigt kriterium ved beregningen af en lovbestemt social sikringsydelse, der udbetales i anledning af en arbejdsulykke, når anvendelsen af dette kriterium bevirker, at den éngangsydelse, der udbetales til en mand, er lavere end den, som en jævnaldrende kvinde i en i øvrigt tilsvarende situation ville få.**
- 2) **Det påhviler den forelæggende ret at vurdere, om betingelserne for, at medlemsstaten ifalder ansvar, er opfyldt. For så vidt angår spørgsmålet, om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning udgør en »tilstrækkelig kvalificeret« tilsidesættelse af EU-retten, skal den forelæggende ret endvidere bl.a. tage hensyn til den omstændighed, at Domstolen endnu ikke har udtalt sig om, hvorvidt det ved fastsættelsen af en ydelse, der udbetales i henhold til en lovbestemt socialsikringsordning, og som er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7, er lovligt at tage hensyn til en faktor baseret på den gennemsnitlige**

forventede levetid i forhold til kønnet. Den forelæggende ret skal ligeledes tage hensyn til den beføjelse, som EU-lovgiver har indrømmet medlemsstaterne, og som er kommet til udtryk i artikel 5, stk. 2, i Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser og i artikel 9, stk. 1, litra h), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv. Den forelæggende ret skal desuden tage hensyn til, at Domstolen den 1. marts 2011 (C-236/09, EU:C:2011:100) fastslog, at den førstnævnte bestemmelse er ugyldig, idet den er i strid med princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

Underskrifter